

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

זו.

עין משפט
נר מצוה

קנב א מיי פ"ד מהל
עבדים הלכה ג:
ב מיי"ט שם הלכה ו'
קנב ג מיי"ט פ"ג מהל
עבדים הלכה ח
והלכה י'
קנב ד מיי"ט שם הל' י'
(טויע"ט י"ד סי'
רסו סעי' ג[ג]):

תורה אור השלם

1. אם אחרת יקח לו שארה פסוקה וענתה לא יקרי: שמות כא י
2. ובי ימיר איש את בתו לאקדח לא תצא בצאת העבדים: שמות כא ז
3. והתנתחתם אתם לבעיבם אחרים לרשת אקדח לעלם בנים תעבדו ובאחרים בני ישראל איש אבדו לא תרדף בו פסוקי: ויקרא כה מו
4. פי תקנה עבד עברי שיש שנים יעבד ובשבעת יציא לחפשי חנם: שמות כא ב
5. פשיכר בחושב הקדה עפ"ר עד שנת היבול יעבד עפ"ר: ויקרא כה מ
6. אם רעה בעיני אדניך אשר לו יקדה והפדה לעם נכרי לא ימשל לקמרה בבגדו בה: שמות כא ח
7. אם עוד רבות בשנים לפיקח ישיב גאלתו מפקש מקמרו: ויקרא כה נא

מוסף רש"י

בעכו"ם שישנו תחת ידך, ואפ"כ לא תצא עליו בעקיפין מפני חילול השם אלא כשמלא לנגלם דקדק במשנת לפי המנעו כל שנה ושנה ינהו לו הגוי מן העמים וכו' לפיקח ישיב גאלתו (שם) שכן מוציא בבת ישראל. גט אשה (קט"ו). והפדה. (לא כתיב ופדית, משמע שאף אלוהי מסייע בפדיונה, חובו שממנעת מפדיונה ויואלת (הט"ו) ישיב גאלתו. ישיב קרא ימיר, דמיי למכור לפיקח גאלתו, לרבות שיהו כסף. לענין פיקוח (ק"ע ח). גופו קנוי. כל שיש עדים (ב"ק ק"ט). ומה שכתבנו כ"י מוציאין מרשות ארון. כילפיטן ויאלת טעם אלו ימי נבתי, אין כסף אלו ימי נבתי, מיתה שמוציאה מרשות אב. שאינו מורש לגנוי מה שזמנה לו מורה בבתי שיהא מעשה ידית אחרת, כילפיטן (מכותות א.מ.). אולם לנכיס ולא נבתיים לנכיס, אינו דין שמוציאה מרשות הארון (ב"מ יב). תנא ושייר. לא תשביחו לטולטו (סוטה טו). מאי שייר הדא? שייר. דלא אורחא דמנא למיטע כל מילי ולשיירי תלע (תענית יא).

מוסף תוספות

- א. והזהיר הכתוב שלא להטעותו בדבר שיודע לגוי משום חילול השם. מוס' ה"א. ב. דהוה חילול השם כיון שהנכרי סופק על מעותיו. מוס' טו.
- ג. וקידושין לא ידעינן אלא מוציאה והיתה. מוס' ה"א. ד. דס"ד אין פשיטא ליה. יטע"ב.

בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. פי' כקונטרס אם לא יגאל ישמעאל צו עד היוכל ואין אתה רשאי לצא עליו בעקיפין וא"ת מיפוק ליה מדכתיב (ויקרא כה) וחשב עם קונהו משנת המכרו לו עד שנת היוכל דלי צעובד כוכבים שאינו תחת ידך לא זייט וי"ל דלי מהתם ה"א דמייירי צעובד כוכבים שאינו תחת ידך דלתי קרל למימר שמודיעין לו את הדין לעובד כוכבים אם ירצה לשמוע לקבל עליו דין תורה אלא לא מיטיב ליה כלל קמ"ל הא קרל דליימר שהרי הרצה יוצל כתיבי צפרשה לומר שאפילו יכול להוצילו צעל כרוח לא מצא עליו בעקיפין ולא יצא אלא"כ ישלם כסף ואע"ג דכתיבי וחשב עם קונהו דדרשינן ליה"ט שידקדק עם קונהו ולא יכעוס"ו עליו ואע"פ שאינו תחת ידך פעמים שיכול להערים עליו ולהטעותו דדין ומשבין"א וא"ת אי צעובד כוכבים שישנו תחת ידך מה שייך יוצלי"ו ולמה לי נמי דקדוק כלל וי"ל דהכא דכונן כוכבים צעובד עליו ונתן לו מעות על מכו גופו צא הכמוז להשמיענו שרין דלקדק"ב: **שבן מוציא בבת ישראל** הא דלא נקט שכן מנכיס דלאו דמי טפי משום דכונן כתיב צהדי"א: **לימא** י"ה באפי תרי זי"ט. מימה אמאי פריך גמרא לימא ליה צאפי תרי זיל"ט אמאי לא פריך ויפקירנו שהרי אפילו עבד כונני צעובד קנוי י"ל צא צהפקר לשמואל דלמר המפקיר עבדו יאל לחירות ואי"ל גט שחרור צ"ה השולח (גיטין ק"ג ג"ט). ולמה לי שפ"ה ואפילו למ"ל (ס"ט): דהמפקיר עבדו יוצא לחירות וזרין גט שחרור היינו משום הפקעת איוסור כדי להמירו צבת ישראל ואי"כ צע"ע למה לי שטרל דבלאו הכי מותר וי"ל דאין ה"ג ומיחו לא הוה קשה למה לי שטרל לפיקוס צהפקר דפשיטא די"ש יליאות אחרות לצד משטר אלא הכי קשיא ליה איך כשצא להוצילו צעטר למה לי שטר אותו לשון הכמוז צעטר דהיינו הרי"ט את צן מורין הרי את לעמך דמתנן צהמגרש (שם ק"ג פ"ה): אותו לשון עצמו יאמר לו צע"פ דס"ד דאין צריך אלא מחילה כמו מחילת חוב צעלמא"ל ולצדק דמסיק ע"ע גופו קנוי לשון הכמוז צעטר אין מועיל צעל פה"ט:

לאחרת. לקחת קידושין: הניחא נ"ו. פלוגמיהו לקמיה: ארון כוננו. בתך קנויה לי ונתנו לאצ כדרך שאר"ט קידושין שהצעל כוננו צתך"ט היא מקודשת לי: אלא למ"ד אצ כוננו. לא יליף משאר קידושין ומנליה דקני ליה שטרל: לא הלא לאה העבדים. צען ועין"ט צראשי ארצרים כעבד כונני"ט) שאם סימא את עינה וכן עינו של עבד עברי אינו יוצא צכך אלא נותן לו דמי עינו וזה משלים עם ויאל: אצל נקיטס היא קניין עבדים. כנענים והס נקיטס צעטר דלקמן (ק"ג צ"ג): דלייתקס לקרקעות דנקיטס צעטר צכספ וצחוקה: ומאי ניכו חזקה. ולקמן (שם) מפרש כילד צחוקה שיכפוה לעשות מלאכה אחת: והסתולסם אוסם. צעבד כנעני כתיב אותם כחוחה"ט הנקיטס צחוקה ולא אחר: צנכסי גגר. שמת ואין לו יורטין ונכסיו הפקר: להכי אהני אס"ט אחרת. הקישה הכמוז לתחת לגלות על הלימוד של כלאה העבדים צא ללמדנו על קנין השטר ולא על החוקה אצל עיקר שטר לאו מקדושין יליף דמימא ארון כותבו אלא משטר קרקעות יליף צעטר עבד כנעני"ט ואצ כותבו כי היכי דשטר שדות מוכר כותבו כדילפינן (לעיל ק"ג ט"ז). מן ולקח את קסרי המקנה: שאינה יולאה צראשי איצרים. ולגופיה איצטריך ולא למידק מיניה אצל נקיטס קניין עבדים דכל קרל דמיצעי לגופיה לא אתי לדוקיא: מאי כלאה. לדוקיא נמי אתי לומר לך מדין יליאה לצדה מייעטתה ולא מדין הקנין: למה לי שטר. הא אין גופו קנוי אלא חוב מנוון עבודת שש שנים ע"ע עליו: **נימא ליה צאפי תרי זיל**. לית לי עלך מידי ונפטר: גופו קנוי. עד שיגיעו ימי חיפוטו ולפיכך הרצ שמאל על גרעונו אינו מחול ורין שחרור וס"ט לאו חוזר ומשמעבד צו אס ירצה דלא שייך צו מחילת ממון אלא לשון שחרור וכי כתב ליה לשון שחרור ונתן ליה נפיק דלא גרע מכונני דנפי צעטר דכתיב"ט או חופשה לא ניתן לה וגמר לה לה מאשה"ט): צמיסס האצ. צאי: **מיסה שמוציאה מרשות אצ**. שאין מנעשה ידיה ליורשיו כדקיימא לן בצמוכות (ק"ג מ"ג). אמר רב יהודה אמר רב צת גלתה וכו' מימיה מן האחרון מנעשה ידיה בעצמה אמר רב כנאל מ"ט דרב דכתיב והמנחלתם אותם לנכיסם אחריכס אותם לנכיסם ולא מוריש זכות שיש לו צצמו לצנו: **שיי מיסס ארון**. דק"ל לקמן (ק"ג פ"ג). דאינה עובדת את הבן: דאיסא נמי צאי"ט. דנרעע נמי יוצא צמיתת ארון (לעיל ק"ג ד"י): ואלא ניסני. מיתת האצ הואיל ולא שייך מידי: שיש לו קצבה וכסף מקנתו ושש שנים יוצל כולו ידעי לאימת וכמה: והא סימנין כו"י שיש שממרת להביא ויש שמאחרת: למעלה. אימת דמיימא"ט לאחר"ט י"ג שנים הוו סימני נערות: למטה

קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני אמר רב ספרא אין להם קצבה אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה למטה

לך קנין גדול מה"ט: מירתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות ארון. ואס תאמר חופה טובית שמוציאה מרשות אציה"ט ואין מוציאה מרשות ארון דלי חופה מוציאה מרשות ארון אין אדם קונה צת חצירו שהרי יכול להכניסה ולהוציאה מרשות ארון וי"ל מה לחופה שכן אינה מוציאה מרשות אצ אלא מדעתו ולכך אינה מוציאה מרשות ארון תאמר צמיתה שמוציאה מרשות אצ צע"כ: וזה

גופו קנוי. טס. ה. דבוייתא אל פליג אמתניתין אלא לאוסופי קאתי. טס. ו. לא קתני דהוה פשיטא ליה. יטע"ב. דאיתיה בעל כרוח ארון, ושחרור ליתיה אלא מדעתיה ארון.

גופו קנוי. טס. ה. דבוייתא אל פליג אמתניתין אלא לאוסופי קאתי. טס. ו. לא קתני דהוה פשיטא ליה. יטע"ב. דאיתיה בעל כרוח ארון, ושחרור ליתיה אלא מדעתיה ארון.

* וראה צ"ל ותנא דמתני' דלא חשיב ליה היינו משום וכו' (ד"ו).

קנה א מיי פ"ב מהל'
אבות הלכה יח
סג עשין ז טו"ש"ע אה"ע
סי קעב סעף ו סימן
קנה סעף יד:
קנו ב מיי פ"ג מהל'
עבדים הל' יד:
קנו ג ד ה ר ז מיי שם
הלכה טו סג עשין
פל:
קנה ח מיי שם הל' יד:
קנו ט מיי שם פ"ב
הלכה ד סג עשין
פל:

תורה אור השלם

1. והתחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אדמה לעלם בידים תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא הכה מו
2. כי יקבר לך אחיך העברי או העבריה ועברך שש שנים וישנה השביעית תשלחנה חפשי מצפון: דברים טו יב
3. וכי תשלחנה חפשי מצפון לא תשלחנה ריקם: דברים טו יג
4. כי תקנה עבד עברי יצא לחפשי חנם: יצא לחפשי חנם: שמות כא ב

לעני רש"י

ורוא"ה יבלת.

מוסף רש"י

והא אלו קתני למשמע דוקא (תענית ד). והתחלתם אותם. עבדים מעניס (כתובות גו.). זכות בתו. זכות שכימה לו תורה צננו (שם). לו ולא לבעל חובו. אין האדון מחויב להגות הענקו לבעל חובו ומשום דס"ל בעלמא כרבי נתן דלמך הושה בחבירו מנה ומצויו בחבירו מולין מנה ונתנו לה אלתרין למעוטי הענקה מהאי דינא (לעיל טו.).

תוס' ר"י הזקן

שבר בטלה. כשמגבתה מציאתה. דליתיה לאב. שלא הספיק לגבות עד שמת. שילוחו. דכתיב וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם. (בבבא השלמה [בעין]. שישלים כמה שברח ונתבטל.

זו:

והא ארבעה קתני. נראה דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה בלחוד מהן דמשמע דנחית לפרושי כולה וליכא למימר דדייק מדקתני ארבעה מעניקים להן דהא אמר בפ"ב דסוטה (דף טו. טו.) תנא ושייר א"ע"ג דתנא מניינא גבי הא דלמרינן בג' מקומות ה"לכה עוקרת את המקרא"ס: **מה לסימנין שבן** נשתנה הגוף. ואם תאמר שא"ע"פ שנשתנה הגוף אינו מולאה מרשות אב ואפ"ה מולאה מרשות אדון מיתת שא"ע"פ שלא נשתנה הגוף מולאה מרשות אב אינו דין שמולאה מרשות אדון וי"ל דודאי גבי אדון סיך לומר שינוי הגוף גורם הולאה משום דלין זה הגוף שקנה"ל אצל גבי אב לא סיך טעם דשינוי הגוף דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי וא"ת נעשה ק"ו משנים ויובל שאין מולאין מרשות אב ומולאין מרשות אדון מיתת אב שמוצאה מרשות אב אינו דין וכו' וכו' מה לשנים ויובל סכן מולאין בע"ע תאמר צנימת אב וכו' סימנין יוכיחו וי"ל דאיכא למפרך מה לסימנין סכן נשתנה הגוף וא"ת תיתי מצניייהו דמאי אמת מה לסימנין סכן נשתנה הגוף שנים ויובל יוכיחו מה לשנים ויובל סכן מולאין בע"ע סימנין יוכיחו וחזר הדין לא רמי לא כו' הגז השוה שבהן מולאין בעלמא שנים ויובל בע"ע וסימנין נמי מולאין בעלמא שהרי מולאין הא"ס מידי קטנות"י ומולאין כאן אף אני אומר כו' וי"ל דאיכא למיפרך מה להלך השוה שבהן מולאין מעצדות תאמר צנימת האב שלא מנינו מולאין מעצדות וא"ע"ג דהיא גופא בעי למילף מ"מ כל כמה דלא ילפינן פירכא היא"ו וא"ת נעשה ק"ו ממתת אדון שאינה מולאה מרשות אב שא"ס מת אדון בעודה קטנה חוזרת לרשות אב עד גירות ומולאה מרשות אדון מיתת אב שמוצאה מרשות אב אינו דין וכו' וי"ל מה למיתת אדון סכן מולאין צננע תאמר צנימת אב וכו':

והתנחלתם אותם לבניכם אחרים מבאן שאין אדם מוריש בו. הר"ר יהודה מקורצב"ל הקשה למה לי והתנחלתם שאין מוריש זכות בתו לבנו פשיטא דמהיכא נפקא לן (כמוצות דף מו.) דמעשה הבת לאכז מללמה"ו ואמה גופא אינו יכול להוריש לבנו כדדייק לקמן (דף פ. פ.) דלמה אינה עוזבת לא את הבן ולא את הבת וי"ל ה"מ גדולה הוא דנפקא לן מללמה אצל קטנה לא נפקא מללמה אלא מסבבא דהשתא זבוי מוצין לה וכו' ולכ"י איטרין והתנחלתם: אמה

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

למטה. אם הביאה לפני זמנה אינן סימנין: ה"ג להא מתינתא צפרק יואל דופן בן פסע שנים שהביא שתי שערות שומא מנן ט' שנים ויום אחד עד י"ג שנה ויום אחד ועודן צו שומא רבי יוסי בר' יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דכרי הכל סימן. והתספריק"ל ליה צנדהאמאי

נקט י"ג ולא נקט י"ב ומתוך לה: בן ט' שנים. הכל מודים שומא: מנן פסע ועד בן י"ג שנה ועודן צו. כשהגיע ליי"ב ולא נשרו פלוגתא אצל אס נשרו קודם י"ב לא פליג ר' יוסי דליגלא מילתא דלאו סימן הוא ומנן י"ג שנים ויום אחד מודו רבנן דהוי סימן ואפילו נשרו: שומא. ורוא"ה צלע"ו וזרכה ללמח זה שער אלמא המביאה קודם פסע אינו סימן ויש לה קצבה למטה: ד' מעניקים לה. תנאי צלע"ו יואל צנרעון כסף מעניקים לו בגרעון כסף אין מעניקים לו ואיכא למ"ד יואל צנרעון כסף מעניקים לו לפיכך קצב בהן ר' שמעון מנין ארבעה ואין צורה וגרעון אחד מהן וקס"ד השתא שהן היואל צנש שנים והיואל ציובל וגרעו שיואל צנימת אדון וסימנין דלמה העצירה: שלשה מהן צניש. שנים ויובל ומיתת אדון דנרעו ושלשה צנשה שנים ויובל וסימנין: ואין רציעה צנשה. ולקמיה פריך צנל רציעה נמי אמה העצירה יואל צנימת האדון: כדכ"ס ספרא. דיש לה קצבה למטה: מייסא אדון. לא קתני צנתי ד: שנים ויובל. הפוגע בתוך שש: ויובל של רציעה. ויובל המולאה את הנרעו. והני חפשי דיוכל כל חד חשיב צנתי נפשיה: ה"ג מספריא. דמיתת אדון לא קתני צנתי: ואם איתא. דתנא מיתת האדון ומתני יובלי כחד חשיב להו הא איתא נמי צנשה ומאי ניהו דקאמר אין רציעה צנשה דצנל רציעה נמי הוה צה ארבעה ענק: ואין לרצה. צנליתמה אלא שכן צנלה כמה שצנלה ממלאתמה כשהגבהמה. ולקמיה פריך ענק ע"ע לענמו פשיטא: הא דנפקא צסימנין. ואביה קיים הוה לאכ: והא דנפקא צנימת האב. דהואיל דליתיה לאכ זכיה איהי צענק: זכיה צכו. זכות שזכותה לו תורה צננה צמו: וי"ד קרפ. וי"ד שהיא קטנה עיר גדולה כלומר האריך משנתו חס: ולא לצעל חובו. ומדקצירא לן כרבי נתן אמת לו אפקיה כדפרישית לעיל (דף טו.). אלו מעניקין להן כו'. ולקמן ילפינן כולהו למעמייהו: אלא ליואל צנש. דהענק צדידיה כתיב: פשלחנו וכו' פשלחנו. תרי זימני משלחנו ולרבות שאר שילוחין להענק: שאין שילוחו מעמד. מדעתך אלא מאלהיס: ששילוחו מעמד. שיהא מקבל גרעון ומשלחו: השלמה צעי. להשלים שש ולאחר השלמה הכי הוא כיואל צנש ויעניקוהו: יכנל

אין מעניקין לו ויוצא בגרעון כסף מעניקים לו ר"ש אומר ארבעה מעניקים להם שלשה באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן לפי שאין סימנין באיש ורציעה באשה מנה"מ דת"ר יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא בשש מנין לרבות יוצא ביוכל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנין ת"ל תשלחנו וכי תשלחנו יכול שאני מרבה בורה ויוצא בגרעון כסף ת"ל וכי תשלחנו חפשי מעמך מי ששילוחו מעמך יוצא בורה חפשי מעמך רמ"א בורה אין מעניקין לו דאין שילוחו מעמך אבל יוצא בגרעון כסף ששילוחו מעמך בורה השלמה בעי דתניא מנין לבורח ששחייב להשלים ת"ל שש שנים יעבד יוכל

מסורת הש"ס

(א) נדה מו. ע"ש. ג (ז) נ"ל לה. (יעב"ד). (א) נ"ע מוס' יצמות פד: ד"ה אלא לאו ומוס' מוצות מו. סד"ה ועל המות ומוס' זכיה פד. ד"ה הלן ומוס' שבעות לג. ד"ה ואלו נאמרים ומוספות שם מד: ד"ה כל העצוק ועי' היטב מוס' שבת עה: ד"ה חקר אמת]. (ד) [לקמן מ.]. (ה) כמוצות מנ. מ"כ פדשת צנר פדשה ג. (ו) פי גלון יוד קרע שם עיר כההיא דפי פדר תענית כג: אי"ר יוסי דמן יוד כההיא דפי פדר תענית קרמ. (ז) נכפתי: ח"ל אבי. צנפ"ר: אמר צנתי. ולפי"ן רק אבי מידן לקוסא. וכו' לפי פירוש הגלון שהובא במספ"ש על יו"ד קרמ. ועי' שג"ל ולפנינו ע"פ הרשב"א. (ח) דצנתי טו. (ט) [לעיל טו ע"א]. (י) [מסכת עבדים פ"ב ע"ש]. (יא) ספרי פ"ב ראה פ"ב קמו. (יב) [ע"ל להוסיף: מעניקין לה. רש"י]. (יג) [נדפ"ר: לה]. (יד) ועי' מוס' יצמות ג. (טו) ד"ה למעוטי צנשה שרשמתי שם על לדן. (טז) [אלי"ל מכל מקום. רש"י]. (יז) [כמוצות מנ ע"א].

צ"ל

תוס' ו"ה ו"ה וכו' הלכה עוקרת את המקרא. עין רש"י בחבדו פסק ז דחולין דף ז' ד"ה וממה לי ועין כמוצות דף ז ע"ב כרש"י ד"ה אהכי מני ארבעה:

הגהות הב"ח

(א) נ"ב בלחוד מהן לפי שאין:

מוסף תוספות

א. כיון דלאו חומרא דכתיבא בתורה היא אלא מסבבא בעלמא הוא דפרטינן היא גופא ככתיב בק"י [לעיל ה. מוס' ד"ה שן פודיס]. מוס' רש"י. ב. דהא ק"ו לאו מסימנין אמיתת אדון הוא עיקרו אלא מאב לאדון. רמב"ן. ועי' רש"י. ג. שנוף אחד הוא. מוס' רש"י. ד. אבל מיתה שאין כאן שינוי הגוף אע"פ שמוציאה מרשות אב אינו בדין שיוציאה מרשות אדון. שם. ועי' רמב"ן ורש"י. ה. מפורש עונשין לחיוב עונשין. מוס' רש"י. ו. מיתת האב שמוציאה בעלמא מרשות אב תוציא כאן מרשות אדון. שם. ז. פירכא כל דהו היא ולא נוכל למילף במה הצד. ח. מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה. מוס' כמוצות מנ. ד"ה מגיד.